

HÁRMAS-KÖRÖS

HITBUZGALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI FOLYÓIRAT

Előfizetési árak:

Negyedévre 20 fillér.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Felelős szerkesztő:

STEFÁN BÉLA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Eendröd, Széchenyi utca 2.

Hirdetéseket

kedvezményes feltételek mellett
közzük.

Szent István

A nemzet Atyjának, a keresztény magyar állam megalapítójának: Szent István első magyar királynak ünnepét üli augusztus 20-án az ország népe.

A katolikus egyház a hitlértő nagy apostollal: a szentet, — az államhatalom, az ország-alapító, alkotmányadó bölcs és jószágos fejedelmet, a magyar nép a dicső ősök csodás sorozatából kimagasló, érényekben tündöklő nagy férfiu.

Kilencszáz éve múlt, hogy az állala emell székesfehérvéri templomban pihenni lért, de nagy alakja ma is él minden igaz magyar szívében.

A sölt magyar égen ő a „tündöklő csillag“, aki rávilágít a régi dicsőség horizontjára, de világító sugár a magyar jövő útjain is, hogy mutassa, merre menjünk, ha megcsontított, szenvedő hazánkat újra boldogítani akarjuk.

A történelem igazolja, hogy az isteni Gondviselés — a nemzetek bölcsőjéhez kiváló férfiakat rendelt, akik ragyogó szellemi képességeikkel, követésre vonzó érényes életükkel irányítói, pártfogói és védelmezői voltak a világ néptengerében csecsemő-kori élő nemzetüknek, fajtájuknak.

A keresztény Magyarország bölcsőjéhez Szent Istvánt választotta ki a magyarok Istene, hogy ezt az örökös harcokban, kalandozásokban elvadult, rabláshoz-gyilkoláshoz szokott, kegyellen és makacs népet szenvedélyeinek fékezésére, az Evangelium békés és szereltem követelő igéinek elfogadására és átélése megtanítsa, s ezáltal a maroknyi magyarság fennmaradását biztosítsa.

Emberfeletti erő, a hivatalos nagy átérzése és a munka nagy-szerűségében és sikerében való szent meggyőződés kellett ahhoz, hogy e hitellenül nagy nagy erőfeszítést kívánó apostoli küldetésnek megfeleljen.

Kilencszáz év alatt a szent-istváni sziklaalapokat felrobantani, országunkat megsemmisíteni sem az idő fergetege, sem a gyűlölködő szomszéd népek gyilkos fegyvere nem tudta!

Bölcs éleslátással rájött arra, hogy a nyugati nemzetek nagyságának lelke: kulturális fejlődés, a nép sajátos faji tulajdonainak megnevelése és az egyéneket-családokat-lörzseket erős nemzeti egységbe olvasztó és a művelt népek családjához kapcsoló nagy szellemi áramlatnak: a keresztény hitnek átültetésében és átélésében rejlik.

Megismerte, megszerelte és követte Krisztust, Tudatos meggyőződéséből és bensőséges buzgalomból kiáradt „az új hit“ és az egész magyarság lelke állított a megváltói tanok hevítlő, átalakító és megsemmisítő erejétől.

Boldogan láthatta, hogy a katolikus egyház papjai pár évtized alatt csodás munkát végeztek az évszázados pogány babonassággal átitalt, de hajlékony és fogékony magyar lelkekben. Példáját az imában és érényes életben nemcsak az ország nagyjai, de a nép nagy lömege is követte. A *katolikus anyaszentegyházat nemzeti magyar egyházzá tette, s a történelem tanúsága szerint addig volt nagy, erős és boldog a magyar, amíg egységes volt fajiságában és hitében.*

A tatárjárás pár évtized alatt kiheverte az egységes katolikus magyarság, — míg a kisebb pusztulást jelentő mohácsi csatát követő török megszállást 145 évig szenvedte — a hitújítás folytán hitében darabokra tört, sok vallási viszályt és háborúságot átszenvedő, s ezáltal közös erő kifejtésben megbénított nemzet.

A csonka-ország népe ma kesergő ajakkal éneklő: „Hol vagy István király, Téged magyar kíván, Gyászos öltözetben te előttem sírván.“

A szent Király szelleme azt hirdeli a bánkódó, lötrreményű trianoni magyarságnak: Térjetelek Istenhez, — legyetek hűségesek erkölcesilekben és életetekben az Árpádok hitéhez, a magyarság egységét szolgáló katolikus egyházhoz és szeressétek önzellen, áldozatos élettel e drága magyar földet!

A „szent jobb“, ez az áldott „vezérkéz“ irányi és utat mutat ma is a nemzetnek! Dicsőségesen forgatta hajdanában a

magyar kardot, de magasan lobogtatta a szent kereszt királyi zászlaját is és azt tanítja, hogy ha a kard szerezte is meg, de a kereszt és az ennek lövében fakadó kultúra és erkölcs tartotta fenn és védte meg Szent István ezeréves or-

szágát! Azt hirdeli ma is, hogy a nemzet jövője, feltámadása és nagysága hitében, tiszta erkölcsében és erős hazaszeretetében gyökerezik.

Éljünk Szent István szellemében és ismét boldog lesz a magyar.

NAGYBOLDOGASSZONY.

Ma ünnepli az Anyaszentegyház a Boldogságos Szűz mennybevitelét.

A világ 360 millió katolikus egy pillanatra fölemeli örömtől és boldogságtól sugárzó szemét az égre és ujjongva zengi: „Üdvözlégy Mennország Királynéja“.

De van egy nemzet, melynek égre szegzett szemét könnyfátyol borítja, amelynek bús, szomorú az éneke: „Dicsőséges Mennben könyörülő Anyánk, Szánd meg síró néped, áldd meg szegény hazánkat!“

Immár 900 esztendeje, hogy első szent királyunk Nagyszonyunknak ajánlotta fel országát és népét. Azóta valami sajátságosan meleg kegyelet fűzte őseinket hozzá. Harcban álló magyar csapatok este a táborláz mellett hangosan imádkozták a szentolvasót, zászlóinkon ott tündöklött a Boldogságos képe és „ha el kellett vesznünk, zászlója lett szemfödönk s csendítésünk az Ave Maria estharang szava.“ (Prohászka.)

És 900 év óta mennyi vész-

vihart kiállottunk. Mert mindig tudtuk, hogy Mária „anyai palástját oltalmunkra fordítja“ mindig bizalommal csendül meg ajkunkon a magyar nép vérivaláros századában készült ének: Boldogságos Anyánkról, régi nagy Pátrónánkról.

Most ismét felhők tornyosulnak a magyar égen. Viharosabbak mint bármikor. Ezért könnyes a szemünk, ezért oly bús az énekünk: „Ne feledkezzél meg szegény magyarokról.“

Mennyei csillagos lakából jószágos szemekkel néz „Mária országára“ a Nagyboldogságos. Várja, hogy a magyarság a Szent Lászlók, Nagy Lajosok, a Hunyadiak hitével ismét hozzá forduljon.

Krisztus megbecsülte, mindenkinél jobban szerette, mert édesanyját választotta.

Mi is hasonló tisztelettel és szeretettel közeledjünk Hozzá.

Csendüljön meg ajkainkon Eszterházi Pál nádor régi könyörgő fohása: „Kelj fel édes jó Anyánk! Te uralkodjál felettünk és szent Fiad Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk“

Egy hős mártir.

Nemes és tiszteletreméltó az, ha egy-egy férfi esztét, munkaerejét és vagyonát önzellenül áldozza a közért, hazájáért, de még nagyobb elismerést és hálát érdemel az, aki meghal a hazájáért. Halandó szív löböt nem adhat.

Tüneményes ludását, fáradhatatlan munkakészségét és végül érényekben gazdag életét áldozta hazájáért: Ausztria népének függelenségéért és boldogulásért a régi társország világhírű kancellárja: dr. Dollfuss Engelbert.

Az átkereszténység lögájába öltözött, elvelemült nemzeti szocialista orgyilkos fegyvere oltotta ki nemes életét a kiváló államférfiúnak, aki éveken át szívós kitartással, bölcs irányítással védte megcsontított hazáját — a kommunista-szociáldemokrata vörös rémuralom és a horogkereszties lözölő irányzat aknamunkája ellen.

Vallásos, szegény földműves szülők gyermeke volt. Öntudatos katolikus hitét nemcsak átélte és tiszta, példás családi életének központjává tette, de

KATOLIKUS ACTIÓ

Munkatere és eszközei.

A Nagyméltóságú Püspöki Kar — a Katolikus Actió főirányító és egységesen vezető szervéül — az egyházközségi képviselőtestületeket jelölte ki és bízta meg.

A képviselőtestület — az egyházközség legbuzgóbb cselekvésre-, munkarakész tagjaiból — legalább három, nagyobb helyeken öt szakosztályt alakít, s ezek részére egységes ügyrendet, munkaprogramot állapít meg.

E szakosztályok élén 1—1 alelnök és titkár áll. Havonként vagy legalább negyedévenként gyűlést tartanak, ott megbeszélnek és részletesen kidolgozzák a plebános és képviselőtestületől kijelölt általános munka programot, — megállapítják a kivételi módokat és eszközöket, beosztják a falu körzeteit és utcáit.

És hogy e szakosztályok lelkes, kitartó és fegyelmezett munkáscsapata — az egyház és lelkek védelmében, a Krisztusi igazságok általános érvényesítésének szolgálatában komoly, érdemleges munkát végezzenek, a szakosztályok keretén belül külön rajok, vagy törzsek szervezésével indítjuk meg az apostoli munkát a lelkek nagy harcmezéjének öt legfontosabb stratégiai pontján: a vallástalan irányzatoktól állandóan ostromlott: *templom, iskola, család, sajtó és társadalmi egyesületek* krisztusi szellemben való megjárása vagy meghódítása, erősítése és védelme érdekében.

A katolikus cselekvés eme öt munkahelye adja és jelöli ki — az egyes szakosztályok működési körét és iránykeretét.

I. A templom — a hitbuzgalmi szakosztály működési központja. az apostoli munkában segítő tagok lelki energia-forrása.

E szakosztály legsürgősebb munkaprogramja:

1. Vasár-és ünnepnapokon a templom megtöltése, egyéni felvilágosítás és családi látogatások révén a kötelező husvét-, majd karácsonyi, de még inkább a gyakori szentgyónás és szentáldozás terjesztése, bétegek látogatása és a végső szentségekre való előkészítése, az első vasárnapi szentségimádások szervezése, a nagyszombati, úrnapi és más vallásos körmenetek vezetése, külön-külön női és férfi lelki gyakorlatok szervezése, bucsujárások előkészítése, a

templom díszítése, az egyházi felszerelések pótlására gyűjtés stb.

A hitbuzgalmi szakosztály — a megindított munka méretéhez képest az egyházközség aktív, rátermett és érdek nélkül buzgólkodó tagjai közül kiegészíti önmagát. De hasznos segítő munkát végeznek az egyes munkakörre beosztott: Olláregyesület, Jézus Szive Szövetség, Eucharisztikus Férfiliga vagy Crédó-egyesület, a Mária társulat, Legényegylet, Leány-kongregáció és Szívgyárda ügyesebb levékenyebb tagjai is.

A hitbuzgalmi szakosztály évnegyedes gyűléseire e hitbuzgalmi egyesületek vezetői is meghívandók, amikor részletesen megállapítják a következő évnegyed munkaprogramját és beszámolót adnak a végzett apostoli munkáról. A nyert lapaszlatok alapján ilyenkor kutatják és állapítják meg a hívek buzgósága és álhatalossága kifejtésének fontos és eredménnyel biztató eszközeit is.

Kisebb egyházközségekben az erkölcsvédelmi és charitatív szakosztály munkáját is jó részben a hitbuzgalmi szakosztály látja el, de erről majd bővebben a legközelebbi számunkban.

„Katolikus nap” Csanádapácán.

A csanádi egyházmegye e nagy hitközségének új agilis plebánosa Gönczy Károly aug. 16-án — az actió katolika keretében — nagy egyházközségi gyűlést rendez. „A kat. actióról és a kat. sajtó fontosságáról” Csernus Mihály endrői apátplebános. „Az ifjuság helyzetéről” Karácsony Guidó szeged-somogyitelepi plebános, a „Munkákérdésről” Bergendy Szilveszter tanár tart előadást. Mint tudósítónk írja, a szomszéd egyházközségek is részt vesznek a nagyszabásúnak ígérkező gyűlésen.

Istentiszteleti sorrend az endrői templomban.

Augusztus 26-án d. u. 12 órákor az Olláregyesület, szeptember 1-én d. u. 6 órákor az Eucharisztikus Férfiliga, szeptember 6-án d. u. 6 órákor a Leányegyesület tartja havi ajátosságát. — Szeptember 8-án szentmisét mutatunk be az Öregkerti Kápolnában. Szeptember 16-án a varjasi, 23-án a csejti iskolákban tartunk istentiszteletet.

KATOLIKUS NAGYGYŰLÉS.

Az Actió Catholica Országos Elnöksége szeptember 22—25. napjain rendezi meg — nagyszabású jubiláris ünnepek keretében — a XXV. Országos Katolikus Nagygyűlést.

Az Elnökségnek az a terve, hogy egyes nagy központokból 62 százalékos kedvezménytel kulturvontokat indít, hogy minél többben és minél kevesebb költséggel vehessenek részt az ünnepeken. Tanácsosnak vélnék, hogy az endrői esperesi kerület plebániájának hívei egységesen jelentkezzenek a részvételre. Ezáltal a kulturvont indítását biztosíthatnók. Szerkesztőségünk készséggel vállalja az eljárási munkálatokat.

Magyarország bíboros Hercegnéjének alábbi felhívást intézi az ország katolikus népéhez:

Katolikus Magyar Testvérek! Országos Katolikus Nagygyűléseink a hit szerint való élet sürgetésével és irányításával az egyén és a család megszentelését, az Egyház és a Haza felvirágoztatását célozták mindenkoron, úgy, hogy egyszerre vallásos és hazafias munkát is végeztek. Ma pedig, mikor a világháború nyomán reánk szakadt gazdasági és erkölcsi válság következtében az egész emberiséggel együtt nemzetünk is nagybeteg: az Actió Catholica irányítása mellett, Krisztus nevében, Krisztus Egyházának hitével és erkölcsi erejével elsősorban gyógyítani iparkodunk nemzetünket, hogy azután felvirágoztathassuk. — Hogy szent, nemzetmentő törekvésünket biztos siker koronázza: elsősorban a nemzetnek Istentől rendelt alapsejtiét, a családot kell meggyógyítanunk. Ezért XXV. jubiláris országos katolikus nagygyűlésünkön, melyet Budapesten szeptember 22—25. napjain tartunk, családjaink méltóságát és szentségét logiuk ottalmunkba venni. Jöjjön tehát minden, a hazáért aggódó katolikus testvérünk jubiláris nagygyűlésünkre: legyen részt tanácskozásainkon, családaink és nemzetünk sorsáért könyörgő eucharisztikus körmenetünkön.

Észtergom—Budapest, 1934. július hava. Dr. Serédi Jusztinián s. k. bíboros, hercegprímás, az Actió Catholica országos elnöke.

A jelentkezések aug. 25-től kezdődnek a plebániákon.

Auszria új alkotmányának gerincéül is a krisztusi világnézetet választotta.

Jézus hűséges fia és egyházának hitvalló lelkes szolgája volt életében, aki gyakran gyónt és áldozott, egyellen vasárnapi szentmiséről el nem marad, de aki mindenkitől meg is követte, hogy Krisztus hitét és egyházát megbecsülje, erkölcsi törvényeit megtartsa.

Halálában is gyönyörű példáját adta a Jézus Szive szerinti élő katolikus férfiúnak. Szent István vértanú nyomán imádkozott gyilkosaiért: „Azoknak, akik ezt tették velem, bocsáson meg az Isten!” Majd papot kért, de elvetemült gyilkosai meglagadták tőle.

Elhagyottan, minden emberi segítség és vigasz nélkül folyt el vére annak a kiváló férfiúnak, aki hazájának függetlenségét, haladását, népének boldogabb jövőjét — fáradhatatlan önzetlenséggel, utolsó lehetélig szolgálta.

A magyarság egyik legjobb barátját veszítette benne, aki a két ország gazdasági kapcsolatának és együttműködésének megteremtésével és erősítésével — a magyar nép gazdasági talpraállásának is jóindulatú támogatója volt.

A közélet harcmezéjén cselelt nagy katolikus államférfi emlékeit kegyelettel őrizi a katolikus magyarság is.

POLGÁRI ISKOLAI HIREK.

Az endrői róm. kat. polgári iskolában a beiratások szeptember hó 6-és 7-én lesznek. Beiratasi és mellékdíjak évi összege 40 P. Szegénysorsú és legalább jó előmenetelű tanulók tandíjkezdményben, a legalább jó tanulmányi előmenetelt elért hadiárva és hadigyámoltak teljes tandíj- és mellékdíjmentességben részesülnek. Az iskola növendékei csekély ellenszolgáltatásért tankönyveket is kapnak.

A javítóvizsgálatok szeptember hó 4-én, a különbözeti és felvételi vizsgálatok szeptember hó 5-én lesznek.

Tanév ünnepélyes megnyitása szeptember hó 9-én délelőtt 7 órákor ünnepélyes szentmisével és utána ünnepély.

Rendes tanítás kezdete szeptember hó 10-én délelőtt 8 órákor.

Mindenféle felvilágosítást a nagyszünetidőben kedden és csütörtökön délelőtt készséggel ad az igazgatóság.

Búcsúztatók nyomtatását, vagy bármilyen nyomtatványok készítését vállalja a „Hungária” könyvnyomda Gyoma, Kossuth Lajos út 64 (Wagner falelep).

KÖZGYŰLÉSEK

ISKOLA ÜGY

Egyházi közgyűlés.

Az endrői egyházközség képviselőtestülete augusztus 6-án népes közgyűlést tartott, amelyen 65 tag jelent meg.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után a Dinya Ilona tanítónő lemondásával megüresedett-décspáskumi tanítói állásra tilkos szavazással egyhangulag Paróczai Gergely örménykúti tanítót választották meg. Az így megüresedett állásra 10 tanító pályázott. A VKM. 69030/1934 VI. ii. o. sz. rendeletének ismertetése és a minősítési táblázat bemutatása után elrendelt tilkos szavazás eredménye az volt, hogy Kalmár Ákos 46, Szabó Miklós 12 és Szabó Elek 6 szavazatot nyert. Így szótöbbséggel a kántori leendőekben eléggé járatos és szép hanggal rendelkező Kalmár Ákos választott meg. Az egyházközségi képviselőtestület e lényével viszonyozni és julalmazni akarta az endrői Kalmár-család évszázados hitűségét, öntudatos katolikus magatartását és az endrői iskolák fejlesztése körül mutatott értékes tevékenységét.

Végül felterjesztéssel élt képviselőtestület a VKM-hez, hogy az 1926 óta helyettesi minőségben működő Csékási Béla polgári iskolai tanárnak — a rendes tanári államségélyt folyósítsa.

Községi képviselőtestületi közgyűlés.

Endrőd község képviselőtestülete július 31-én rendkívüli közgyűlést tartott. A tárgysorozatot legfontosabb pontja a polyákalmi iskola megszervezésének kérdése volt. Rácz Lajos azt indítványozta, hogy a décspáskumi második tanterem lebontásával az egyházközség építse fel polyákalmi a szükséges tantermet. Leszczky József igazgatótanító kimondani kívánta, hogy csak az 50 %-os államségély elvi biztosítása mellett nyitassék meg az új iskola. Ha az állam azt látja, hogy község a saját erejéből is képes megnyitni és fenntartani az iskolát, nem ad államségélyt. A Pénzügyminisztérium újabb állásokhoz különben sem folyósít segélyt, azért kár elharmarkodni e fontos és a lakosság lehelet súlyosan emelő iskola létesítését. Képviselőtestület szótöbbséggel elfogadta az előjáróság indítványát és szeptemberben megnyitja az új iskolát.

Dr. Bartha János kondoros-tanyai megbízott orvos-halott-

Hogyan is épültek az új iskolák?

A nagylapos ujtelepi és polyákalmi iskolák szervezésével kapcsolatban részint a képviselőtestületi ülésen, részint a körökben a valóságnak meg nem felelő és sokakat megfélemlítő kijelentések történtek. — Most, amikor a báború után szervezett iskolák rövid történetét adom, első sorban ezekre az iskolákra térek ki.

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 46.869/1928. számú leiratában elrendelte, hogy az iskolák zsúfoltságának megszüntetésére 7 tanterem és 3 tanítói lakás építése vált szükségessé Endrődön. Még pedig azt kívánta, hogy a község a csejti iskola mellett egy második tantermet és a nagylaposi ujtelepen 1 tantermet és tanítói lakást, — viszont az endrői róm. kat. egyházközség a varjasi II., a décspáskumi II., az Öregkertekben két tanterem és 1 lakás és a simai halom tájékán 1 tanterem és 1 lakást építsen.

A Minisztérium a csejti és a nagylapos ujtelepi 2 tanterem és egy tanítói lakás építéséhez a községnek 21.000 P építési segélyt és 9000 P kölcsönt ígéri.

Az egyházközségnek az 5 tanterem és 2 tanítói lakás építéséhez 52.000 P segélyt helyezt kilátásba, viszont a községtől is 20.000 P építési segélyt kívánt, mely összeget azonban a Minisztérium kölcsönözte volna Endrőd községnek.

Endrőd község előjárósága, majd képviselőtestülete Kovács István bíró elnökei alatt megtagadta a 20.000 P. építési segélyt és felterjesztéssel élt a Minisztériumhoz, hogy a csejti iskola mellett nem szükséges új tanterem, hanem ehelyett — államségély biztosítása mellett a koplalón és a nagylaposi ujtelepen egy oltárfülkés iskolát tanítói lakással s a polyákalmi 1 tanterem és lakás helyett a tanítóföldön óhajtott építeni.

A Minisztérium 865-40-1743—1929. sz. rendeletében nem fogadta el a koplalói iskola-építést és kijelentette, hogy „a községnek azt a határozatát, hogy a polyákalmi iskola helyett az un. tanító-

kém havi lisztelediját 20 pengővel emelni javasolta az előjáróság. Rácz Lajos a mai nehéz adózási viszonyok között indokolatlannak tartotta a fizetésemelést. Dr. Kovács pártoló felszólalása után képviselőtestület szótöbbséggel elfogadta az előterjesztést. Több más jelentéktelen ügyben hozott még határozatot a képviselőtestület.

földön épült ujtelepen kíván iskolát építeni, érdemlegesen csak a tanítóföldi adatok ismerete alapján lesz módomban tárgyalni.“

A község felterjesztette az adatokat, amelyeknek alapján *Minisztérium* 865-40-2095. sz. rendeletével hozzájárult a község azon tervéhez, hogy a tanítóföldön 3 tanterem és 1 szolgálakás építtessék. Megengedte, hogy „a polyákalmi iskola építéséhez kilátásba helyezett 10.000 P segély és 10.000 P kölcsön, valamint a csejti iskola bővítésére engedélyezett 7000 P segély és 3000 P kölcsön, összesen tehát 17.000 P segély és 13.000 P kölcsön — a község által a tanítóföldi iskola építésére használtassék fel.“

Ebből látható tehát, hogy a polyákalmi iskola ígért segélye a tanítóföldi iskola építéséhez lett engedélyezve és használva.

Az egyházközségnek az öregkerti 2 tanterem és 1 lakás, a décspáskumi 1 tanterem és a varjasi 1 tanterem, összesen tehát öt objektum építésére 46.000 P segélyt utalt ki a Minisztérium.

Amíg a község 1 tanterem után tehát csak 5700, addig az egyház 1 tanterem után 9200 pengő segélyt kapott.

Ezért erősködött az Apát úr azon, hogy lehetőleg minden iskolát az egyházközség építsen, mert így több segélyt adnak és kevesebbe kerül az endrői adófizető népnek.

Az egyház külön felírt a Minisztériumhoz, hogy a décspáskumi II. tantermet a polyákalmi tanterem helyesnek építtetni.

A Minisztérium a 865-40-642—1929. sz. rendeletében leírt, hogy „az egyház azon kéréséhez, hogy a décspáskumi rk. elemi iskola második tantermének építése mellőztessék, nem járulhatok hozzá, mert az iskola zsúfoltsága a Polyákalmi létesíteni kívánt iskola megnyitása esetén is zsúfolt maradna“. Ezért épült a régi iskola mellett a décspáskumi II. tanterem.

Később újra tett felterjesztést az egyházközség és kért segélyt a polyákalmi iskola építéséhez, de elutasították — a nehéz pénzügyi helyzetre hivatkozással.

Világos tehát, hogy nem az egyházközségen és nem az Apát úron múlt a polyákalmi iskola építésének elmaradása. Azok között van a tettes, akik legjobban uszítanak!

(Folytatjuk.)

KATOLIKUS ISKOLÁK BÉKÉSVÁRMEGYÉBEN.

Hercsuth Kálmán kir. tanfelügyelő érdekes statisztikát állított össze a vármegye népoktatási ügyéről. — Az ő pontos adataiból közöljük az alábbiakat:

A vármegye 248 népis-kolájából: 53 állami, 52 községi, 41 róm. kat., 42 ág. h., 23 ref., 3 gör. k., 1 unit., 6 izr., 2 érdekeltégi, 25 uradalmi és magán iskola. Ha most azt tekintjük, hogy az uradalmi iskolák közül sok uradalmi kat. jelleggel működik, az esetben együtt a vármegyében a kat. iskolák száma a legnagyobb.

A 40.313 tankötelesből 9552 az állami, 4652 a községi, 8142 a róm. kat., 8121 az ág. h., 7756 a ref. iskolákba járt, a többi az előbb felsorolt kisebb iskolák között oszlott meg.

Egy-egy tanítóra az állami iskolákban 51, a községiéknél 64, a katolikus iskolákban 65, az evangélikusoknál 68, reformátusoknál 61 növendék esik.

Külön kiemeli a tanfelügyelői jelentés azt, hogy „a vármegye tanításának túlnyomó része hivatásának magaslatán áll, sőt igen sok helyen átlagonfeletti dícséretes eredményt találunk“.

Amidőn megállapítja a kir. tanfelügyelő azt, hogy a vármegyében „sok tanterem nem megfelelő“, ugyanakkor leszögezni a viszonyok bölcs mérlegelése után, hogy „új tanterem építéséről a mai gazdasági viszonyok mellett egyáltalán szó sem lehet“!

E megállapítást részben onnan meríti a kir. tanfelügyelő, hogy az adófizető polgárság anyagi leromlása miatt újabb terhekkel és adókkal nem sújtható, másrészt mert a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium sem iskolai építési segélyt, sem újabb tanítói állások után államségélyt belátható ideig, illetve a viszonyok javulásáig nem utal.

E szomorú valóság józan megfontolást kíván minden-

HIREK A NAGYVILÁGBÓL

Dr. Lindenberger János egyházmegyénk apostoli kormányzója, aki több hélig betegeskedett, az elmúlt napokban Körösladányban Fehér Lajos pápai kamarás, plébános vendégszerelő házában pihent.

Dr. Beóthy György az egyházmegye főtanfelügyelője a napokban Gyulán tartózkodott.

Vitéz Márki Barna dr. alispán megkezdte nyári szabadságát.

Fetzer József az endrői kerület esperese az elmúlt napokban érkezett haza Szilágyvármegyéből, ahol édesanyját látogatta meg.

Gáspár István mezőberényi plébános nyári pihenőjél rokonai körében a Székelyföldön tölti.

Dr. Zeőke Antal a kerület agilis országgyűlési képviselője a napokban választókerületében járt, hogy személyesen győződjön meg a gazdasági bajokról és meghallgassa választóinak panaszait, ügyes-bajos dolgait. Az elmúlt hetekben erősen tevékenykedett azon, hogy kerületének aszály-sújtotta gazdáit velőmagot kapjanak.

Örömmel közöljük, hogy Elek Lajos ideiglenes pénzügyigazgatót a Kormányzó miniszteri tanácsosi címmel pénzügyigazgatóvá nevezte ki. Kinevezése tisztelői és barátai körében őszinte örömet szerzett, mert olyan egyént ért ezen magas kitüntetés, aki tapintatos modorával, erélyes, de megértő lelkével és intézkedéseivel az egész megyében nagy tiszteltnek és népszerűségnek örvendő. Mi is melegen gratulálunk.

Dr. Haller József távozása. Endrőd-élőkelő társadalmi július 31-én bucsu-vacsorára gyűlt egybe a Népházba, hogy ezzel is kifejezze tiszteletét és ragaszkodását dr. Haller József ügyvéd iránt, aki Budapestre költözött. Őszintén fájjaljuk főmunkatársunk távozását. Finom előzékenységgel, kiváló ügyvédi talentumával, megnyerő modorával rövid idő alatt is sok igaz barátot és őszinte elismerést szerzett. A jó Isten áldása kísérje új munkahelyén.

P. Timár Máté jézusistársasági atyát, Endrőd szülőltől főtáborosága a Manzéra házfőnök helyettesévé és házgondnokává rendelle.

Tizgyermekes család adómentes. Olaszországban tíz gyermekes szülők adót nem fizetnek. Az a legényekre 25—60 éves korig telemes különadót vetnek ki.

Személyi változások a nagyváradi egyházmegye magyar részén. Dr. Lindenberger János apostoli kormányzó az egyházmegye személyzetében a következő változásokat eszközölte: Ruzska Zoltán tb. kanonok, derecskei plébános nyugalomba vonult. Endrőd két régi káplánját: Kovács Sándort és Szabó Imrét püspöki tanácsosokká nevezte ki. Kovácsot most egy újabb kitüntetés érte. Az Actio Catholica országos elnöksége meghívta titkáruul. A kitűnő tollú, fényes szónoki tehetségű paptársunknak új munkakörében kegyeleműs áldást és sok sikert kívánunk. — Dávid Béla gyulai és Szvefics Viktor szarvasi káplánok átlomást cseréltek. — Novák Gyula Debrecenbe, Szuromy András és Kidon László Ujkígyósrá, Démusz Tihamér Békésre, Nógrády Nándor Gádosra, Holecz István Orosházára, Juhász Ferenc Hosszupályiba, Béres András pedig a debreceni klinikai segédlelkézi állomásra nyert beosztást.

Szörnyű vég. Néhány évvel ezelőtt a vármegye több helyén káplánkodott Nemcsik Lehel rk. segédlelkész. Nemrégiben — elhagyta hivatalát, meglagadta hitét és megnősült. Az ezáltal emberen az utóbbi időkben súlyos idegbántalmak mutatkoztak. Az elmúlt héli egyik éjszakáján pedig felugrott ágyából, kiltörte az ablak üvegtábláját és félelmes kiáltások között — éjjeli ruhában az utcára ugrott. Mentselek meg a pokoltól! kiáltotta szüntelenül a megléteződött szerencsétlen pap. Kényszerzubbonyban villék a gyulai körház elmebajosok osztályára.

Hornok Józsefnél Kondorostanyán aug. 8-án lakodalom volt. A lakodalom vig hangulatát megzavarta Vaszkó Mátyás 52 éves gazdálkodó halálesete, akit az udvaron holtan találtak. Kezdetben gyilkosságra lehetett gondolni, azonban az orvosi boncolás a halál okául szívszélhűdést állapított meg.

A kondorostanyai Dalárda Bencze József kántorral tanító-karnagy vezetésével aug. 19-én dalos ünnepélyt rendez. Ezen alkalommal az endrői Műkedvelő Gárda Urbán János irodatiszt vezetésével előadja Erdélyi—Szántó; Mit susog a fehér akác c. nagysikerű operettjét.

Fekécs Esztert az endrői központi óvodában dalka—teendőket végző cselédel magzatelhajtás-miatt az ügyészségi fogházba szállították Gyulára.

Az Actio Catholica Szociális-charitatív hölgybizottsága megkezdte az élelmiszer gyűjtést a község területén, hogy a tél folyamán napokint 100 szegény iskolás-gyermeket meleg ételhez juttassanak. Ezulon is kéri a lehetősebb polgárokat, hogy valamivel járuljanak hozzá a nemes akcióhoz.

Egyesületi élet. Az Iskolánküüli Népművelési Bizottság helyi csoportjának elnöksége megkezdte a jövő évi munkaprogram összeállítását. A különféle körökben, a fanyai iskolákban, a Népház mozitermében, a Levente egyesületben tartják — a vallásos és hazafias irányú előadásokat és tanfolyamokat. A legényekből külön előadói gárdát alakítottak, hogy megfelelő előkészítés után szerepelhessenek az előadásokban.

Gyujtogatás. Nagylaposi uradalomban aug. 6-ára virradóra nagy tűz volt. Egy búza asztag és cséplőgép összes tartozékaival együtt leégett. A kár mintegy 15.000 P. A csendőrség megindította a nyomozást és megállapította a tettest Tóth Sándor 16 éves fiatalkorú személyében, aki bosszúból követte el a gyujtogatást, mert az uradalom lopás miatt előzőleg elbocsájtotta.

Békésvármegye Iskolánküüli Népművelési Bizottsága most adta ki Tantó József vármegyei titkár szerkesztésével: „Népművelési Évkönyv“-ét. A könyv részletesen ismereti a bizottságnak az egész megye területén 1933/34. isk. évben végzett munkáját. Őszinte örömmel állapíthatjuk meg Tantó József évkönyvéből, hogy a népművelés terén a vármegyében az elmúlt évben is dicsérendő eredményes munkát fejtettek ki. 2 városban, 28 községben, 153 fanyai körzetben 4488 népművelési előadás volt. Szabályszerű vizsgálattal befejezték 8 analfabéta, 7 alapismeretterjesztő, 32 gyakorlati és ügyességi, 27 nőnevelési stb. tanfolyamot. Népművelési órák száma 11.127 az előadók száma 1.186. Fogalomban volt 122 könyvtár melyből 12.526 egyén 46.693 könyvet kölcsönzött ki. A népművelést szolgálta ezenküüli 14 rádió, grammofon, 57 vetítógép), 26 mozgósínház és 2 muzeum. Működött 32 daloskör 1330 taggal. Ezzel a hatalmas munkával oly eredményt értek el a megye területén, amely áldásos hatásait már mutatja. A jól végzett önzellen munkáért minden közreműködő megérdemli az elismerés pálmáját.

Az Endrői Iparos Dalkör f. hó 5-én a Népligetben jól sikerült kabaréval egybekötött hangversenyt rendezett. A nép-ünnepélynek az idő is kedvezett s így a hallgatók igen nagy számban jelentek meg. A magánszámokban szép sikerrel szerepeltek: Orbók Magduska, Szujó Irénke, Hanyecz Mariska, Valah Jolika, Dávid Esztiike, Jakus Lajos, Gubucz János és Timár László. Szóló ének-számokkal nagy sikert értek el: Szedlák Teruska, Timár János és Kurilla János... A közönség nagy derűtséggel hallgatta Zoro és Huru a menyországbán c. páros jelenetét, melyet Szebeni István és Csuvár József természetes hűséggel adtak elő. Több ízben klasszikus darabokat énekelt a dalárda együttese: Páloay Ferenc karnagy vezetésével. A hangverseny sikerét semmi sem mutatja jobban, mint az, hogy a közönség a műsor-számok után még sokáig maradt együtt hangos jókedvvel.

Rejtélyes betörés. Az elmúlt hetekben vészes hír járta be Endrőd községet: a központi leányiskolából Kocsor-hegy érdemes tanítójának, eittint saját készítményű csolnakja. Az iskola tárva-nyitva volt, a folyósón alvó iskolaszolga nem ébredt fel a „betörők“ látogatása idején. A tanító dühtől remegő ajkkal szaladt a csendőrségre, ahol ismeretlen tettesek ellen megtette a feljelentést. A csendőrség úgy jött nyomára a tetteseknek, hogy másnap néhány festékes ruházatú urat láttak az iskola tájékán lődörögni, akik nyilván a hatást lesték és jóleső érzéssel mosolyogtak a könnyes szemekkel száladgáló tanító szörnyű baján. Végül kitudódott, hogy az iskola igazgatója távolította el a csolnakot az engedély nélkül igénybe vett tanteremből. A 80 kilós nehéz vízijárművet négy kollega cipelte el éjnek idején a Népházba és nagyot kacagott a megijedt tanító rémületén. De ő sem volt rest. Szigorúan követelte a nyomozás lefolytatását, s csak amikor arról értesült, hogy a hecc atyamestere maga az igazgatója, akkor vonta vissza a feljelentést — a gyulai törvényszékhez való kellemlen utazástól fázni kezdő „delikvensek“ nagy megnyugvására. A nagy riadalom vidám „csolnak-avatás“-ban nyert békés befejezést.

Egy anglikán apáca megtérése. Angliában évenként 12—14 ezer protestáns tér át a katolikus vallásra, nagyrészt intelligens emberek, akik komolyan keresik az igazságot. Ezek között sok olyan férfival is találkoztunk, akik lelkeszi pályán működtek. Azonban méltó feltűnést kellett Hockaday Franciskának a megtérése, aki 20 évig tagja volt a Belhániáról nevezett anglikán vallású szerzetnek és 10 évet töltött az afrikai missziókban. Az igazságnak hosszú keresése után végre megtalálta az erős sziklát és az elmúlt hónapban Londonban letette a katolikus hitvallást.

T e r e f e r e

Szarvasvégi: Adjon az Uristen jó reggelt földik. Miért hallgatnak kendtek olyan elkámpicsorodott ábrázattal?

Csejti: Ugyan ne is kérdezze. Most halljuk, hogy milyen kevés vetőmagot kapunk, pedig nemcsak az aszály, de még a jég is megpaskolt bennünket.

Varjasi: Hát bizony úgy áll a dolog, hogyha elvetjük a kis termést, akkor nem lesz kenyérnek való, ha pedig megörletjük, akkor nem tudunk vetni, — Venni pedig miből vegyüünk?

Peresi: Úgy igaz, hogy amit a tengeri és a jószágspanorulat ígér, az kell ruhára, élelemre, valamint az adóra, így abból vetőmagra nem telik.

Varjasi: Pedig a Zeőke képviselő ur az Apát urral együtt még a Miniszteriumban is eljárta és kérték a vetőmag mennyiség jelemelését.

Községközi: Ugy hallom, hogy a főispán ur is készül Endrődre. A Népszövetségi Kisgazda Körben már is javasolták, hogy küldöttsegileg kérjék Öméltségát a vetőmag szaporítására és az in-séges termelők adófizetésének halasztására. Hát majd legyenek ott kendtek is.

.

Polyákhalmi: No végre meglesz a mi iskolánk is annyi sok huzavona után.

Varjasi: Hát maguktól is lávól volt az eddigi iskola? Hisz úgy tudom, hogy a décsi iskolától a szarvasi határig összesen csak 4 kilométer távolság van?

Polyákhalmi: Csakhogy ott sűrűn lakunk. És csak jobb az, ha 1—2 kilométernél nem mennek messzibb a gyerek!?

Községi ember: No iszen Endrődön eddig sem panaszkodhattak. A határban 14 iskolában 18 külterületi tanító működött. Mondjon még kend a vármegyében egy helyet, ahol annyi külterületi iskola van.

Tanító: Igaza van. Akik előbb korholták az Apát urat, hogy mit akar annyi iskolával, most azok sürgetik legjobban a szaporítást.

Ugari: Mond valamit Tanító ur, de akkor még alig volt állás nélküli endrődi tanító, most meg egy szaporodnak, mint az ürge. Hát ezeknek is kell kenyér, nemcsak maguknak.

Községközi ember: Megértem a célzást. Rendén is volna a dolog, csakhogy nagyon drága kenyérszegés lesz ez a lakosságnak, mert teljesen a község nyakába szakad minden kiadás. Az államsegélyt az egész ország népe fizeti, tehát mi is hozzájárunk az állam többi iskoláinak segélyéhez. Az új iskoláknál azonban államsegély nem jön hozzánk a pénzügy nehéz helyzete miatt, s

így a többi iskolák terhe mellett ez a két új iskola csak minket nyom.

Csejti: Nem hiába a tűznél ül kend, de igaza is van. Vagy korábban kellett volna 4—5 esztendővel csinálni a nagylaposi és polyákhalmi iskolákat, vagy várni még pár évig, amikor újra adnak államsegélyt.

Gazda I.: Miért nem csinálta az Apát a décspáskumi II. tantermet a polyákhalmra, akkor nem volna semmi baj.

Gazda II.: Én úgy tudom, hogy nem rajta mult. A tanító úr talán többet tudna mondani a dologról?

Tanító: Én is hallottam, hogy egyes uszítók az egyházra kenik a polyákhalmi iskola építésének elmaradását, pedig másként áll a dolog. A „Hármas Körös“-ben ismertetni fogom a háború után épített iskolák történetét, abból kiolvashatják az igazat. Annyi bizonyos, hogy ha a község akkori vezetősége nem ujjaskodik az Apát úrral, akkor már régen tető alatt van nemcsak a nagylaposi, de a polyákhalmi iskola is. A huzavonának az lett a vége, hogy elmaradt az államsegély és így elmaradt a két iskola építése.

Öregkerti: Ugyan minek is az a sok iskola. Majd minden héten jön cirkusz a faluba, kezdve a két esztendő gyerektől végig a 80 éves öregasszonyokig, ott van mindenki. Tanulhat ott elég huncutságot!?

Mirhói: Hát ez már szentigaz, hogy megbolondult a nép. Kenyere sincs, ruhája sincs, sokszor még egy kis sóra sem jut, de azért esténként ezer, meg ezer ember tolong a cirkusz körül.

Zugi: A régi világban is azt követelte a nép a római császároktól, hogy „kenyeret és cirkuszt“ adjon nekik. Ugy látszik, hogy ismét ide jutottunk. Pedig nem két krajcárba került ám ez a mulatság! Ugy hallottam, hogy esténként 50—120 pengő között volt a bevétel. Ebben az évben 6 vagy 7 cirkusz-társulat volt itt. Több mint 30 előadást rendeztek. Csak 70 pengővel esténként ez több, mint 2000 pengő. Inségmunkára is jó lett volna ez.

Tanító: A másik hiba az, hogy kis gyerekek este 8-tól 11-ig is ott voltak. A gyenge kosztolás mellett ez az éjszakázás a testi fejlődésre is káros volt. A szülőknek több esziük lehetett volna.

Gyomavégi: Az Apát úr prédikált is erről, de falra hányl borsó volt. Ha ajánlotta volna a cirkuszt, akkor biztosan nem ment volna el a nép.

Peresi: Elég szomorú dolog az, hogy mindenféle gyűttmentnek hisznek és beugranak, azoknak a szavára pedig, akik az Istentől rendell vezetőink, nem hallgatnak a kótyagosok. A forradalom és

Szociálpolitika

TÁRSADALMI IRÁNYZATOK TÜKÖRKÉPE.

A népek életében csaknem minden korszak vett fel méhéből egy-egy újabb eszméramlatot vagy „irányzatot“, amelyek hosszabb-rövidebb ideig befolyásolják és vezetnek a társadalom különféle rétegeit, sőt gyakran népek, országok intéző köreit, hatalmasságait is.

Lapunk terjedelméhez képest csak néhány újabbkori irányzatot sorolunk fel, hogy azoknak működéséből és való cselekvéséből maga az olvasó vonjon le bölcs tanulságot.

I. A XVIII. századvégi francia forradalomnak szülte a „szabadelvűség“ vagy latinul „liberalizmusnak“ nevezett társadalom és államszemléleti irányzat.

Az egyén, a „polgár“ korlátlan szabadságának és teljes egyenlőségének jelszavával bontotta ki zászlaját a liberalizmus, amíg a fejedelmi önkényuralom, zsarnokságok, egyes társadalmi osztályok túlzott előjogai és az emberi szabadság indokolatlan és jogtalan korlátozása ellen küzdött, nagy érdemeket szerzett a szabadságjogok kiterjesztésében, s a tehetőségesebb életrevalóbb, szorgalmasabb egyedek kiválasztásában és boldogulásában.

A XIX. században egyetlen eszméramlat nem csinált oly nagy hódítást, mint a liberalizmus: a világ „kultur-nemzetei“, mondhatni az egész társadalom a liberalizmus tanai alapján rendezkedett be.

A mult század közepén azonban a liberalizmus apostolai szélsőségekbe, tulásba csaptak át. Befolyásuk, érvényesülésük és uralmuk biztosítására az intelligenciá nagy tömegét az általuk alapított és vezetett „szabadkőművespáhollyok“-ba csalogatták be, amelyek a kezükben levő sajtó óriási fegyverével — hosszú évtizedekre magukhoz ragadták a politikai, kereskedelmi és gazdasági élet teljes egyeduralmát.

A gondolat és vallásszabadság nevében hadat üzentek Krisztus Egyházának és a vesztegetések, etetések-ítások révén nyert parlamenti többség által hozott törvényekkel kimondották az állam és egyház szétválasztását. A vallási és egyházi élet szabadságát „az állami mindenhatóság“ kényekedvtől tették függővé; „lábbal tapodva az Isten és Egyház törvényeit“ kierőszakolták a polgári

házasságot; zsarnoki önkénnyel eltávolították Krisztus keresztjét az iskolákból és mindent elkövettek, hogy az ifjúságot vallástalan nevelésben részesítve, hitétől megfosszák és egyházától elhódítsák.

Amíg azonban a kormányzat befolyását és hatalmának érvényesítését követelték az egyházzal szemben, ugyanakkor *lagadásba vették az állam irányító és beavatkozási jogkörét*, amikor az államhatalom — a klikkek, tőkecsoportok és nagyvállalat tulajdonosok érdekét önzően szolgáló más osztályok jogos érdekeit súlyosan érintő, liberális túlkapaszkodás, s egyoldalúan vezetett kereskedelem, ipar és gazdasági irányzat káros tevékenykedését — a közjó és társadalmi egyensúly biztosítása érdekében — kellő merderbe terelni megkísérelte.

Amikor az európai országokban egymásután kulturharcot indítottak az Isten és Egyháza ellen, akkor az államhatalom törvényes erejére és szuronyára támaszkodtak. De amikor arról volt szó, hogy a „szabad verseny elve“ mégsem jelentheti a tőke kiméltelen és gyakran embertelenül kizsákmányoló zsarnokságát, akkor sajtójuk révén és még az egyetemi katedrákat is elhódító „páholytesiverek“ ujján — az egyéni szabadság jogvédelmének álarcá alatt bekiáltották a világba, hogy „a mai modern államban, a polgári jogegyenlőség idején“ az államhatalomnak nincs és nem lehet más jogköre, mint biztosítani a belső békét és fenntartani az ország külső biztonságát.

„A népek boldogulásának és a gazdasági élet fejlődésének legfőbb irányítója a jól felfogott *önérdek*“, mert az emberi ügyességet és képességet ez tudja legjobban érvényesülésre indítani. Hirdették és vallották ők.

Ma már látjuk, hogy e téves és hamis felfogás arra vezetett, hogy a tőkeerősebb, vagy szellemi és testi erőben kiválóbb, de gyakran a visszaélés, csalás és hamisság eszközeivel dolgozó „ügyesebb“ elnyomja a gyengébb kvalitású, vagy becsületes eszközökkel dolgozó egyént, s a profitéhség — igazságtalan kielégítésével — a társadalmi bajok, osztály-összeütközések és harcok szörnyű folyamata indult meg.

A szélsőséges liberalizmus volt tehát szülő-anyja az úgynevezett *kapitalizmusnak*, melyről a jövő számunkban értekezünk.

oláh megszállás megokosíthatta volna az embereket. Akkor is be-dültek a sok kommunista csavargónak, s aztán ököllet törülheltük a szemünket. Most se vezet ez jóra.

Községi ember: Igaza van kendnek. A városi nép egészen

más. Eszére tért és Istenhez fordult. A falu népe majd évek mulva jut el oda, ha nem lesz későn!

Tanító: Tartsanak össze a jobb-érszűk, keréssék és világosítsák fel a népet, akkor más lesz a falu népe is. De induljunk testvérek, mert ránk harangoznak.

MUNKÁSKÉRDÉS

Mussolini
a munkásokért

Mussolini egyik legfőbb törekvése a heli munkaidő leszállítása, hogy a felfokozott gépmunka és az emberi munka között megteremtse a kiegyenlítődést. Mussolini abból indul ki, hogy a modern, újabb és újabb gépek nem arra valók az iparban, hogy a munkásokat kiszorítsák munkahelyeikről s őket munkanélküliekké, kenyértelenekké tegyék, hanem arra, hogy a munkás munkáját megkönnyítsék. Ezt a célt szolgálja Mussolini nem régen megjelent tanulmánya a 40 órás munkahét bevezetéséről, amelyben kifejti, hogy mindent el kell követni a munkaidő nemzetközi szabályozásának és a heli munkaidő leszállításának az érdekében. A gazdasági szakemberek azt állapították meg, hogy a munkanélküliség főoka a technikai eszközök, a gépek nagyarányú fejlődése amelyek az emberi munkaerőt kiszorítják, a minimumra szálítják le az iparban. Az újabb gépek évenként átlag 1.000.000 embert tettek munkanélkülivé. Amit Mussolini szükségesnek tart, az az egyensúly helyreállítása az emberi szükségletek és a gép nélkülözhetetlensége között. Ezért az olasz küldöttség a Nemzetközi Munkaértekezleten azt az indítványt terjesztette elő, hogy loglalkozzék az értekezlet a 40 órás munkahét bevezetésének a szükségével, továbbá a fogyasztó-képesség fokozásának az eszközeivel és módjaival.

Idegen cséplőmunkások
Endrődön.

Nagy feltűnést keltett a lakosság körében, hogy néhány géptulajdonos idegen munkásokat alkalmazott gépjénél a cséplési munkálatokra. Érdeklődésünkre a következőkkel okolták meg eljárásukat a gépészek.

„Évek óta mindinkább szokásba hozták a helybeli munkások, hogy a cséplési munka közepén leszúrták a villát, megállították a gépet és stájeroltak. Volt eset reá, hogy amikor a gazda az új követeléseket nem állta, ott hagyták a munkát. Ezt a szociálista trükköt meg kell szüntetni. Most csak ízelítőül pár géphez hoztunk idegen munkásokat, de ha az endrődiek nem jönnek észre és nem hagyják abba eddigi lehetetlen magatartásukat, akkor jövőre több géphez jönnek majd idegen munkások.”

Megértjük a gépészek elkeseredését, de a nehéz munkásviszonyokra tekintettel, mégis kérjük őket, hogy ne mellőzzék a helybeli munkásokat. Ne fogadják fel a notórius szociáldemokratákat „első embernek”. Vallásos, becsületos, megbízható egyéneket válasszanak, akkor nem lesz baj a többi munkással sem.

KÖZGAZDASÁG

Emelkedik a búza ára.

Amire régen vártak a gazdálkodók, végre eljött a 15 pengős helyi búzaár is. Sajnálatos, hogy eladó mennyiség nagyon kevés van, de akinek valami feleslege van, legalább tűrhető áron adhat túl rajta. A gazdák persze tartózkodnak az eladástól, mert az amerikai nagy aszály miatt még erős áremelkedésre van kilátás.

Megjelent az új csöves tengeri is a piacon. Négy pengő 50 fillért fizettek érte mázsánként.

Az árpa és zab kisebb mennyiségben 12 pengőjével cserélt gazdát.

A sertésár a gyomai piacon 52—56 fillér között mozgott. — Szopós borjúért — minőség szerint 30—40 fillért adtak kg.-ként. A választási malac párja 12—20 pengő volt.

Békésvármegye búzája
a legjobb az egész
országban.

A földmivelésügyi minisztérium jelentése az ideai termésről most jelent meg. A termésjelentés szerint a legjobb minőségű búza Békésvármegyében termelt. Az országos átlagos búzatermés kat. holdanként 6 mázsa. Békésvármegye déli része eléri ezt az átlagot, az északi községek legnagyobb részén azonban alig üti meg a 4 mázsát. Ezévi termésünk mintegy 10 millió métermázsával kevesebb a múltévénél.

Endrődön az országos állat-és kirakodóvásár augusztus 18-án, szombaton lesz.

Sertésorbánc. A vármegyei állatorvosi hivatalhoz érkezett jelentések szerint Öcsödön és Kondoroson nagyméretű sertésorbánc járvány lépett fel.

A hadikölcson tulajdonosok összeget segítyt kapnak. Jelenleg 4 milliárd korona névértékű hadikölcson van még forgalomban. A kormány a jövő évre 3 millió 200.000 pengőt irányzott elő segélyezési célokra. Kérvényezőknak a belügyminisztériumhoz kell fordulni. Az új segély kiosztás október 1-én kezdődik.

200.000 mázsa magyar búzát vásároltak az elmúlt hónapban Ausztria részére.

Az oroszok magyar hússal és zsírral akarják ellátni az inséget szenvedő Déloroszország egy részét.

Az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt. vezetősége megkezdte a gabonavásárlást, miért is felhívjuk gazdáink figyelmét a kedvező értékesítési lehetőségre. Mindenemű felvilágosítást és tájékoztatást készséggel nyújt az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár Rt.

NYILTTÉR

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Olvastam a tereferében, hogy a községi iskolai adó erősen megnövekedett. Azt is hallottam az egyházközségi képviselőtestület gyűlésén, hogy a 27%-os iskolaadó nem fedezi az elemi iskolai kiadásokat. Arra kérném a tisztelt Szerkesztő urat, adjon pontos adatokat arra, hogy milyen jellegű iskola volna a legolcsóbb és leghasznosabb reánk nézve? Kondorostanya, 1934. július 28.

Tisztelettel:
NÉVALÁÍRÁS.

Szíves felvilágosításul közöljük a következőket:

A 29 endrői rk. tanító fizetése államsegéllyel (1933) 59.985-70 P
Nyugdíj járulék — — 6.364-80 P
Helyettesítésekre, szolgai fizetésekre és egyéb személyi kiadásokra — — 2.731-80 P
69.082-50 P

Iskolai fenntartási költségek mint dologi kiadások végösszege (1933) — — 19.942-13 P
89024-63 P

I. Állami iskoláknál a dologi kiadásokat **mindenütt** a község fizeti. Ha a személyi kiadásokat 100%-ban az állam viselné, az esetben ez újabb állami adó növekedést jelentene. A mai állami költségvetésben ugyanis erre fedezet nincs. Ezért nem adnak újabb állások után most államsegélyt sem.

II. A községi jellegű iskolánál a dologi kiadás teljes egészében a községet terhelné, a tanítók fizetésének pedig még jobb időkben is legalább 50%-át viselnie kellett. (Mivel pedig újabb állások után államsegélyt jelenleg nem adnak, most 100%-ban a községet terhelné a személyi kiadás is.)

Azaz a tanítók fizetéséhez helyi járulék volna 50% mellett — — — — 29.992-85 P
Nyugdíj járulék — — — — 6.364-80 P
Szolgai fizetésekre, helyettesítésekre stb. — — — — 2.731-80 P
Dologi kiadások összege 19.942-13 P
59031-58 P

A mostani községi iskolák 5300 pengős kiadásán felül még ennyivel növekedne a község iskolai kiadása, ami 55%-os újabb pótdadót jelentene.

III. A kat. jellegű endrői iskolák tanítói fizetéséből az állam fizet évenként 50.679 P-t. **Az egyház csak 10%-ot és lakbért fizet; tehát összesen 9306-70 P-t. Évenként tehát az állam 20686-15 pengővel ad többet az egyháznak, mint a községnek adna.** Ez körülbelül 19% pótdadó csökkenés.

Ha e 19%-ot levonjuk az előbb jelzett 55%-ból, az esetben 36% volna az egyházközség iskolaadója. Mivel azonban a peresi szántó és legelő circa 1500—2000 pengőt jövedelmez, s **mert a községtől évenként a nyugdíj-járulékhöz segítyt kérünk**, azért nem 36, hanem csak 27% az iskolai adó.

Egyik tekintélyes egyházközségi képviselő azt indítványozta egy ízben, hogy az iskolák jellege maradjon katolikus, de az adót a község szedje s az összes kiadásokat is ő fedezze.

Semmi más kifogás nem volt ellene, mint az a fontos momentum, hogy mert a község viselné az összes terheket, az állam könnyen 50%-ra szállítaná le az államsegélyeket, s ez esetben újabb 20.000 pengő esne az adófizető népyakára. Pedig a terhek így is súlyosak.

Mindezekből látható, hogy a 90%-os államsegély mellett anyagilag a katolikus jellegű iskolák kerülnek a legkevesebbe az adózóknak.

Ami pedig az erkölcsi nevelést és értéket illeti, a múlt számunkban idéztük a Minisztérium kiváló államtitkárá-

nak megállapítását, hogy „a hitvallásos iskolák működése különösen fontos, mert ezek talán még az állami iskoláknál is kiválóbb eredményeket érnek el...”

Nem pap, hanem a magyar tanügy hírneves főintézője mondta ezt. Ugy véljük, hogy e színtiszta igazságok ismertetésével megnyugtattuk az érdeklődő hittestvért.

Stefán Béla szerkesztő.

„Akik hitüket félelemből vagy emberi tekintetből megtagadják és megvallani nem merik, azok elvesztik tekintélyüket embertársaik előtt is“ olvassuk egy kiváló tudós könyvében. — **Konstancius császár megparancsolta keresztény udvari szolgálóinak, hogy a bálványoknak áldozzanak. Néhányan félelemből és érdekből megtették ezt, tehát gyáván hittagadásba estek. A császár ezeket hűtlen embereknek tartotta, mint akik őt is cserben hagynák és elhocsátotta őket szolgálataiból.**

Endrőd-Gyomai
Takarékpénztár Rt.
Endrőd

Fiókinézet: Gyoma. Telefon: Endrőd 2. Folyósít rövidlejáratú mezőgazdasági kölcsönöket. Elfogad felmondás nélküli betéteket a legmagasabb kamatozás mellett. Foglalkozik a banküzlet minden ágával, szelvénybevételek, arany- és ezüstpénzek, valamint külföldi pénz nemek beváltásával a mindenkori legmagasabb árfolyamon. Mindennemű felvilágosítással és útbaigazítással díjtalanul áll rendelkezésre az igazgatóság.

TÜZ- és villámcsapás, belörés ellen legelőnyösebben biztosíthat a Katolikus Népszövetség Biztosítási Irodája útján. A biztosítási iroda **endrői** megbízottja felvesz tűzkár elleni biztosítást: lakóházak, gazdasági épületek, valamint ezek berendezései, mezőgazdasági átalány, házbútorok, termények, gépek, árúraktár, állatállomány, egyéb ingó és ingatlan vagyontárgyak biztosítását. Jégkár elleni biztosítást mindennemű terményre. Életbiztosítást, temetkezési költségbiztosítást, gyermek és kiházasítási biztosítást. Gépjármű és traktor biztosítást. Balesetbiztosítást. **Endrői megbízott: Fülöp János, lakik Selyem utca 28 szám alatt**

A Kat. Népházban egy üzlethelyiség kiadó.

A Ker. Fogyasztási Szövetkezetben kítűnő cserép és téglá kapható.

Kítűnő és olcsó fajborok kaphatók Kresznerics Ferenc pincészetében.

Szuperfoszfát műtrágya jövő évi fizetésre előjegyezhető Wagner Márton Fiai cégnél Gyomán.

„Az Egyházmegyei Hatóság 1238/1934. számú engedélyével.“

Szerkesztésért és kiadásért felelős:
Stefán Béla.

Nyomtatta a „Hungária“ könyvnyomda vállalat, Gyomán.

Felelős üzemvezető: Teket Sándor.